

Šifra učenca/učenke:

Državni izpitni center

N 1 0 1 1 0 1 2 1

REDNI ROK

2.

obdobje

Ponedeljek, 10. maj 2010 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec/učenka prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik. Učenec/učenka dobi en obrazec za točkovanje.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 2. obdobja

NAVODILA UČENCU/UČENKI

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj priloge, na katerih sta obe izhodiščni besedili.

Nato pazljivo preberi navodilo posamezne naloge in jo reši. Pri reševanju si pomagaj z besedilom.

Piši čitljivo in s pisanimi črkami.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 16 strani, od tega 2 prazni.

Prazna stran

PRILOGA

I. DEL

SLAVKO PREGL,
slovenski pisatelj, založnik in urednik

O življenju

Slavko Pregl se je rodil 9. 9. 1945 v Ljubljani; tu je tudi obiskoval osnovno šolo in gimnazijo. V osnovni šoli je bil odličnjak, njegovo spričevalo so krasile same petice, z eno samo izjemo – štirico za telovadbo. V prostem času je igral harmoniko v harmonikarskem orkestru in klarinet v godbi na pihala. Bil je tudi član pionirske prostovoljne gasilske čete v gasilskem društvu.

V gimnaziji se je začel ukvarjati z novinarskim in uredniškim delom – bil je urednik šolskega glasila. Ukvarjal pa se je tudi s pisanjem, in sicer je pisal basni, povesti, humoristične črtice ipd. ter jih objavljajl v revijah in časopisih; zanje je prejel več priznanj.

Po gimnaziji se je odločil za študij ekonomije (tudi v Ljubljani); diplomiral je l. 1972.

Od l. 1969 do 1991 je bil zaposlen v založbi Mladinska knjiga, v obdobju 1991–2002 pa je bil samostojni založnik in direktor založbe EWO. S knjigami se torej ni ukvarjal le kot pisatelj, temveč so ga vse življenje spremljale tudi v poklicnem življenju.

Z njimi je prepotoval veliko sveta in v več kot tridesetletnem delu v založbah si je pridobil bogate mednarodne izkušnje. Svoje prigode in nezgode s službenih potovanj, ki so tudi odsev tistega časa, je iskriivo in hudomušno predstavil v delu *S knjigo po svetu*. Od leta 2003 je samozaposlen v kulturi.

Od l. 2005 do 2007 je bil podpredsednik Društva slovenskih pisateljev, l. 2007 pa je postal njegov predsednik. Bil je tudi predsednik Bralne značke Slovenije (2004–2008) in to je bila po njegovem mnenju »ena od najlepših funkcij doslej«.

O književnem ustvarjanju

Slavko Pregl piše kratko prozo in povesti za mladino ter tudi za odrasle. V delih za mladino na humoren način predstavlja zgodbe o mestnih otrocih in mladostnikih, tudi o nasilju med njimi in o vlogi staršev. O svojem ustvarjanju je nekoč povedal, da začne knjigo pisati šele, ko ima v glavi osnovno zgodbo in junake, nato pa nekega jutra zgodba kar sama privre na dan.

Za mlade:

Odprava zelenega zmaja (1976), Priročnik za klatenje (1977), Papiga v šoli, Geniji v kratkih hlačah (obe 1978), Denar (1979), Juha Cviluha, Umazana zgodba, Strašna bratranca, Zgode na dvoru kralja Janeza (vse 1981), Bojni zapiski mestnega mulca, Zdravilo za poredneže (obe 1982), Smejalec in cvililna zavora (1984), Geniji v dolgih hlačah (1985), Zgodba o knjigi (1986), Smrka in njegovi (1987), Olimpiada v živalskem vrtu (1990), Če bi in če ne bi, Počesane muhe ali Zelo zapleten priročnik o lepem vedenju (obe 1993), Papiga že spet v šoli (2001), Srebro iz modre špilje, Zvezda s čepico (obe 2003), Usodni telefon, Male oblačne zgodbe, Mulci na pohodu (vse 2004), Spričevalo, Ujeti ribič (obe 2005), Dva majhna ribiča, Varja se pogovarja (obe 2006).

Za manj mlade:

Nova zgodovina (1972), Basni (1978), S knjigo po svetu (2003), Zadnja želja (2005).

Za radovedneže

- Že od malega se boji psov: »Kot šolar sem bil nogometni vratar in nekega dne je na nogometno igrišče pritekla pes. Na voljo je imel debeluhe in mišičnjake, izbral pa si je mene, ki sem bil koščec, in me ugriznil. Novico o tem, da so moje kosti dobre, je tovariško razširil med psi v Šentvidu in ob raznih priložnostih so me ugriznili še trije ...«
- Zaradi svojih 191 cm spada med »največje živeče mladinske pisatelje«, zato so ga na srečanju mladinskih književnikov v šali izvolili za »carja« Odbora za zaščito najboljših slovenskih mladinskih pisateljev.
- Njegove knjige so prevedene v dvanajst jezikov.
- Junaki v njegovih knjigah so predvsem fantje. Na vprašanje, ali so mu fantje bolj pri srcu kot dekleta, je odgovoril: »Da, res, fantje so mi bolj pri srcu, dekleta imam pa v srcu!«
- L. 1978 je za knjigo *Geniji v kratkih hlačah* prejel Levstikovo nagrado, l. 2004 je bil za knjigo *Srebro iz modre špilje* nagrajen z večernico, l. 2005 pa za *Usodni telefon* z desetnico.

(Prirejeno po: Šolski album slovenskih književnikov, izbrala in uredila Alenka Kepic Mohar, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2007.)

II. DEL

Slavko Pregl

Srebro iz modre špilje

Gal je bil mlajši od dveh mulcev, ki sta s starši počitnice preživljala v sosednjem zalivu. Vedno je bil povsod, razen tam, kjer ga je iskala mama. Njegov starejši brat Klemen bi bil lahko povsod, a ga je mama vedno našla, kako brska po hladilniku ali pa leži v mreži pred hišo in milijontič preklada svoje karte. To so bile karte s pravljičnimi in domišljajskimi bitji in igralo se jih je po nenavadnih pravilih. Sestavni del te zgodbe je bil, da so se v kioskih ves čas pojavljale nove podobice in Klemen je ves čas žical denar, da bi jih kupoval. V zvezi s hladilnikom je bilo značilno to, da je bil vedno prazen, kadar se je od njega oddaljil Klemen.

Gal in Klemen sta si bila ves čas v laseh. Gal je bil velemojster jezikanja. To je pomagalo Klemenu, da je postajal velemojster hitrih udarcev, pretanjenega spotikanja med hojo in prvak v grobem tunkanju mlajših bratov. Ker je bilo teh bolj malo, je bilo tunkanja na enoto bratov ustrezno več.

Njun oče se je delal, kot da ni nič. Živčki njune matere pa so na trenutke imeli vtis, da bo s poletnim gledanjem v zrak šlo precej na tesno.

Končno je Klemenu potegnilo, da bi zanimiva beseda lahko našla zanimivo mesto. Ko so se nekoč sprehajali po otoku, so sredi grebena naleteli na majhno jato hiš, ki se je stiskala ob cerkvici. Ob njej se je počasi podirala bajta. Vrata vanjo so bila velika in zaklenjena.

Naslednjega jutra pred zajtrkom je Klemen šepetal Galu:

»Stari Aleksije mi je povedal, da je v bajti včasih živela čarovnica. Iz dimnika se je kadir rdeč dim. Nekoč je nekam šla in nazaj je ni bilo več. V kleti so ostale velike skrinje. Lahko so prazne, lahko pa je v njih tudi zlato.«

Gal je dobil oči na peclje. Oči na peclje dobiš, če niti za hip ne podvomiš v to, kar ti tvezi starejši brat. Tako tudi ne opaziš, da ti želi vrniti za zbadanje od prazgodovine do danes.

»A res?« je vprašal Gal in glas se mu je tresel.

»Res,« je pomenljivo odgovoril Klemen. Gal je najbrž mislil na skrinje, polne zlata, Klemen pa na prazne skrinje.

Ko se je čez nekaj dni na otoku pojavil Andrej, mu je Gal od jutra do večera polnil ušesa s čarovnico in dimom in zakladi in skrivnostmi okrog stare cerkvice.

»Najdi ključ,« je rekel Andrej, »pa bova šla pogledat. Če te ni strah, se razume.«

Tega jutra se je Gal sprehajal s psom. Naletel je na Aleksija, ki se je z oslom napotil na vrh otoka do svojega vinograda. Pridružil se mu je. Pri cerkvici je Aleksije razjahal osla, zlezal na leseno sedlo, segel pod opeko v nadstrešku nad vhodom in izvlekel star zarjavel ključ. Stopil je do podirajoče se bajte in odklenil vrata.

»Ups!« je šepnil Gal in se popraskal za ušesom. »A gre po zaklad?«

Aleksije je izza vrat privlekel vrečo umetnega gnojila in jo zadegal na osla. Osel je bil navajen vsega hudega. Nositi vrečo mu je bilo najbrž zagotovo bolj všeč kot nositi molčečega možakarja. Je pa seveda res, da oslov nihče nič ne vpraša.

Potem je zaklenil bajto in ključ odložil tja, kjer ga je dobil. Z oslom sta odkrevsala naprej proti vinogradu. Gal in Karo sta odhitela nazaj.

»Zdaj vem, zdaj vem,« je Galu švignilo skozi možgane. »Samo da dobim Andreja. Gremo v klet!«

Ko sta s psom pritekla do obale, je Gal lahko ugotovil, da ga je Andrej pustil na cedilu. Natančneje, na obali. Medtem je plul s Šimetom in plenil med ribjim življem. Biti posebej užaljen ni imelo posebnega smisla. Je pa imelo smisel za kazen malo zavlačevati.

Andrej se je delal, kot da mu je coprničina bajta zadnja stvar na svetu, ki ga zanima. V resnici ga je vseeno malo glodalo. Za mnoge stvari v življenju se da hitro zamahniti z roko in reči:

»Ah, saj ni nič!«

Če pa si na samotnem otoku, polnem bajk, in na najlepši točki stoji zaklenjena podrtija z neraziskano kletjo, ti pa imaš časa na pretek in še malo, a možgane na paši, je zelo hitro zamahniti z roko precej težko. Tudi »Ah, saj ni nič!« ti ne gre z jezika.

»Ključ od coprničine bajte?« je ponovil Andrej.

»Ti veš, kje je?«

Andrej je nemarno zlagal mokre hlače. Karo je skakal po njem. Gal je milo stal poleg in kimal.

(Odlomek.)

(Slavko Pregl, Srebro iz modre špilje, Ljubljana, Društvo bralna značka Slovenije, 2005.)

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo *Slavko Pregl, slovenski pisatelj, založnik in urednik*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

- 1. Katere podatke o Slavku Preglu izvemo iz izhodiščnega besedila? Če je trditev pravilna, na črtico napiši P; če ni pravilna, napiši N.**

V izhodiščnem besedilu izvemo,

- ___ v kakšni družini se je rodil,
- ___ s čim se je v otroštvu ukvarjal v prostem času,
- ___ kako nastajajo njegove knjige,
- ___ kdo so glavni junaki knjige Priročnik za klatenje,
- ___ katere nagrade je prejel,
- ___ kdo so njegovi prijatelji.

	2
--	---

- 2. Izhodiščno besedilo je razdeljeno na tri dele. Na črto napiši naslov tistega dela, iz katerega izvemo,**

- a) da Slavko Pregl piše tudi za odrasle: _____,
- b) katero delo opravlja danes: _____,
- c) da je bil za svoja dela večkrat nagrajen: _____.

	1
--	---

3. Iz česa v izhodiščnem besedilu lahko sklepamo, da Slavko Pregl piše predvsem za mlade bralce? Odgovor v eni povedi napiši na črto.

	2
--	---

4. Katerim bralcem je namenjena knjiga, za katero je dobil nagrado večernica? Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

5. Kaj v izhodiščnem besedilu pomenijo navedene besede? Na vsako črtico napiši ustrezno številko iz desnega stolpca.

___ urednik		1	naloga, vloga
___ založnik		2	kdor razporeja, ureja besedilo, ki je namenjeno za objavo
___ funkcija		3	potepanje, pohajkovanje
___ priročnik		4	kdor je približno iste starosti
___ klatenje		5	kdor prodaja knjige
		6	knjiga, ki vsebuje navodila o čem
		7	kdor se ukvarja z izdajanjem knjig

	2
--	---

6. Avtor izhodiščnega besedila je v 4. odstavku izhodiščnega besedila pohvalil delo *S knjigo po svetu*. Izpiši tisti dve besedi, s katerima je to izrazil.

	1
--	---

7. Iz 6. odstavka izhodiščnega besedila izpiši različni besedi, ki spadata v isto besedno družino kot beseda *mlad*. Napiši ju na črti.

	1
--	---

8. Preberi poved.

Novico o tem, da so moje kosti dobre, je tovariško razširil med pse v Šentvidu.

Vprašaj se po podčrtani besedi. Vprašalnico napiši na črto.

	1
--	---

9. Besedi v oklepaju postavi v pravilno obliko. Napiši ju na črti.

Po srečanju smo se pogovarjali s (*pisatelj*) _____.

Slavko Pregl je na službenih potovanjih srečal

veliko (*založnik*) _____.

	1
--	---

10. a) V delu izhodiščnega besedila z naslovom *Za radovedneže* poišči primer, v katerem narekovaji ne zaznamujejo premege govora. Napiši ga na črto.

	1
--	---

- b) V delu izhodiščnega besedila z naslovom *Za radovedneže* je nekaj besed napisanih v narekovajih, čeprav ne zaznamujejo premege govora. Zakaj jih je avtor napisal v narekovajih? Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

11. Preberi poved.

Pisatelj je odgovoril: »Da, res, fantje so mi bolj pri srcu, dekleta imam pa v srcu!«

Katera sprememba premege v odvisni govor je pravilna? Obkroži črko pred pravilno povedjo.

- A Pisatelj je odgovoril, da so mi fantje res bolj pri srcu, dekleta imam pa v srcu.
- B Da, res, fantje so mi bolj pri srcu, dekleta imam pa v srcu, je pisatelj odgovoril.
- C Pisatelj je odgovoril, da so mu fantje res bolj pri srcu, dekleta ima pa v srcu.
- Č Pisatelj je res odgovoril, da so mu fantje bolj pri srcu, dekleta ima pa v srcu.

	1
--	---

12. a) V kateri časovni obliki je večina glagolov v delu izhodiščnega besedila z naslovom *O življenju*? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A V sedanjiku.
- B V pretekliku.
- C V prihodnjiku.

	1
--	---

b) Zakaj so glagoli prav v tej časovni obliki? Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

13. Preberi poved.

Zaradi svojih 191 cm spada med »največje živeče mladinske pisatelje«.

Pretvori jo v novo poved tako, da jo boš začel z besedo *ker*.

Ker_____.

	1
--	---

14. Preberi povedi.

S knjigami se tako ni ukvarjal le kot pisatelj, ampak so ga vse življenje spremljale tudi v poklicnem življenju. Z njimi je prepotoval veliko sveta.

Na kaj se nanaša podčrtana beseda? Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

- 15. Predstavljaš si, da si Simon/Simona Kočvar. Prebral/prebrala si izhodiščno besedilo o Slavku Preglu. Napiši pismo svojemu prijatelju/svoji prijateljici. V njem napiši, kateri podatek iz dela izhodiščnega besedila z naslovom *Za radovedneže* se ti je zdel najbolj zanimiv in zakaj se ti to zdi tako zanimivo.**

A:

	1
--	---

B:

	2
--	---

C:

	2
--	---

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo Slavka Pregla *Srebro iz modre špilje*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

- 1. Ali so trditve o izhodiščnem besedilu pravilne?** Če je trditev pravilna, obkroži DA; če ni pravilna, obkroži NE.

Besedilo je po nastanku ljudsko.	DA	NE
Besedilo je pripovedno.	DA	NE
Besedilo je kriminalka.	DA	NE
Zgodbo pripoveduje eden od bratov.	DA	NE
Gal je glavna književna oseba.	DA	NE
Besedilo je dramski prizor.	DA	NE

	2
--	---

- 2. O čem predvsem govori izhodiščno besedilo?** Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A O razlikah med bratoma.
- B O dopustu Klemenovih in Galovih staršev.
- C O Aleksijevem in Galovem obisku stare bajte na vrhu hriba.
- Č O Klemenovi domisllici za maščevanje in o Galovem odzivu.

	1
--	---

3. **Izhodiščno besedilo je odlomek iz mladinske realistične pripovedi. S čim iz izhodiščnega besedila lahko utemeljiš to trditev? Napiši dve utemeljitvi.**
Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

4. **Kdaj in kje se zgodba dogaja?** Odgovora napiši na črti.

Kdaj: _____

Kje: _____

	1
--	---

5. **Kako si v izhodiščnem besedilu sledijo dogodki?** Na vsako črtico napiši ustrezno številko od 1 do 5.

___ Gal je Andreju povedal o skrivnostih, povezanih z bajto na vrhu hriba.

___ Gal je povedal Andreju, da ve, kje je ključ copničine bajte.

___ Klemen je Galu iz želje po maščevanju vzbudil zanimanje za podrtijo ob cerkvi na vrhu hriba.

___ Gal je še isti dan ugotovil, kje je spravljen ključ stare bajte.

___ Andrej je medtem Šimetu pomagal loviti ribe.

	2
--	---

6. Kaj v izhodiščnem besedilu pomenita podčrtani besedni zvezi? Vsak odgovor napiši na črto.

- a) *Ko so se nekoč sprehajali po otoku, so sredi grebena naleteli na majhno jato hiš, ki se je stiskala ob cerkvici.*

	1
--	---

- b) *Ko sta s psom pritekla do obale, je Gal lahko ugotovil, da ga je Andrej pustil na cedilu.*

	1
--	---

7. **Napiši zaokroženo besedilo, v katerem boš s svojimi besedami predstavil/predstavila**

- **oba brata (za vsakega napiši dve značilnosti),**
- **kakšen je njun odnos in**
- **kako se na njuno ravnanje odzivata oče in mama.**

Napiši besedilo z največ 6 povedmi.

A:

	4
--	---

B:

	2
--	---

SKUPNO ŠTEVILO TOČK I. IN II. DELA:

	40
--	----

Prazna stran